

Bartosz Nowakowski

Kompetentne i sprawnie działające trybunały kościelne : rzeczywistość czy pobożne życzenie? : możliwości, perspektywy oraz konieczność zmian po słowach Benedykta XVI do Sygnatury Apostolskiej w 2011 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/3-4, 323-331

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. BARTOSZ NOWAKOWSKI
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

KOMPETENTNE I SPRAWNIE DZIAŁAJĄCE TRYBUNAŁY KOŚCIELNE. RZECZYWISTOŚĆ CZY POBOŻNE ŻYCZENIE? MOŻLIWOŚCI, PERSPEKTYWY ORAZ KONIECZNOŚĆ ZMIAN PO SŁOWACH BENEDYKTA XVI DO SYGNATURY APOSTOLSKIEJ W 2011 R.

Treść: Wstęp. – 1. Recte administrationi iustitiae invigilare. – 2. Curare ut idonei ministra iustitiae apte et tempestive in iure efformentur. – 3. Opus iustitiae pax.
– Zakończenie

Wstęp

„Trybunał kościelny”, „sąd duchowny” – te nazwy wypowiedane przy osobach świeckich budzą często zdziwienie wyrażone milczeniem, a niekiedy nawet zakłopotaniem. U bardziej odważnych rodzą pytania: jak to, w Kościele sądy? Przez niektórych duchownych często traktowane są jako urzędy dalekie od „prawdziwego” duszpasterstwa, a niekiedy nawet jako instytucje wręcz utrudniające duszpasterstwo poprzez nakazy wypełnienia takiej czy innej procedury administracyjnej czy sądowej. Zazwyczaj tak jest do momentu, kiedy samemu lub przez osobę blisko związaną staje się przed dylematem pomocy w komplikowanej sytuacji życiowej z poważnymi skutkami sakramentalnymi na całe życie. Sąd kościelny zaczyna się wtedy jawić jako jedyny środek ratunku. Nie brakuje wtedy życzliwości, otwartości, próśb o pomoc w sporządzeniu skargi czy innych pism procesowych, konkretnych pytań, systematycznych telefonów do trybunału z pytaniami „na jakim etapie jest już proces?”, a nawet osobistych wizyt proboszczów poszczególnych stron procesowych.

Ważkość tych zagadnień nie jest jednak obca papieżowi Benedyktowi XVI, który 4 lutego bieżącego roku spotkał się z członka-

mi Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, trybunału, który jest odpowiedzialny za sprawne i kompetentne funkcjonowanie sądów kościelnych na całym świecie. Jak zaznaczył na wstępie Papież, niniejsze spotkanie było pierwszym po promulgacji Norm *Lex propria Supremi Tribunalis Signature Apostolicae* z 21 czerwca 2008 r.¹, podczas przygotowań którego członkowie Sygnatury Apostolskiej wyrazili pragnienie, by okresowo odbywała się tzw. *Congregatio plenaria* poświęcona promocji właściwego wymierzania sprawiedliwości w Kościele². Warto jednak zaznaczyć, iż spotkania Ojca Świętego z członkami Sygnatury Apostolskiej nie mają tak regularnych ram jak chociażby spotkania z członkami Roty Rzymskiej. Niemniej słowa, które wypowiedział Papież 4 lutego 2011 r. w słynnym budynku przy Piazza della Cancelleria są godne szczególnej uwagi, nie tylko przez ich bezpośrednich adresatów, ale wydaje się, iż w jeszcze bardziej znaczącym stopniu, dla wszystkich sędziów kościelnych, którzy każdego dnia, przystępując do rozpatrywania spraw sądowych, winni *potestas iudicialis exercenda in modo iure praescripto*.

1. Recte administrationi iustitiae invigilare

Na wstępie swego przemówienia Benedykt XVI powitał prefekta Sygnatury Apostolskiej, ks. kard. Raymonda Lea Burke, księży Kardynałów i Biskupów – członków Najwyższego Trybunału, sekretarza, urzędników, referendarzy, adwokatów i wszystkich współpracowników wypełniających zadania powierzone im przez Papieża w tej dykasterii³.

Następnie Papież skupił swoją uwagę na istotnym odcinku pracy Sygnatury Apostolskiej, jakim jest czuwanie nad właściwym wymia-

¹ BENEDICTUS XVI, *Lex propria Supremi Tribunalis Signature Apostolicae*, w: Motu Proprio *Antiqua ordinatione tribunalium*, 21.06.2008 r., AAS 100 (2008), art. 1-122, s. 513-538.

² Por. BENEDICTUS XVI, *Lex propria...*, dz. cyt., art. 112, s. 536; JOANNES PAULUS II, Konstytucja Apostolska *Pastor bonus*, 28.06.1988 r., AAS 80 (1988), art. 39-47, s. 870-872; SECRETARIA STATUS, *Regolamento generale della Curia Romana*, 30.04.1999 r., AAS 91 (1999), art. 112-117, s. 675-676.

³ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale della Segnatura Apostolica*, 04.02.2011 r., L'Osservatore Romano, R. 151, nr 29 (45-674), 5 febbraio 2011, s. 8. Wydanie polskie: L'Osservatore Romano, R. 32 (2011), nr 3 (331), s. 28. W dalszej części artykułu cytacja przedmiotowej alokucji będzie odnosiła się wyłącznie do tekstu w języku oryginalnym.

rem sprawiedliwości w całym *Corpus Ecclesiae*. W tym miejscu warto zasygnalizować, iż Najwyższy Trybunał Stolicy Apostolskiej na mocy Konstytucji Apostolskiej *Pastor Bonus* oraz Norm własnych *Lex propria* posiada trzy zakresy kompetencji: zajmuje się sprawami sądowymi (*Sectio prior*), administracyjnymi (*Sectio altera*) oraz czuwa nad prawidłowym wymiarem sprawiedliwości w Kościele (*Sectio tertia*)⁴. Papież w swoim przemówieniu dotknął wszystkich trzech, pod kątem troski o wiernych, którzy mają prawo do szybkich i sprawnie działających trybunałów kościelnych. W pierwszej części swego przemówienia uwagę skupił jednak na Trzeciej Sekcji, która w swoim działaniu podobna jest ministerstwu sprawiedliwości w cywilnym porządku prawnym. W związku z tym, iż ministerstwom odpowiadają w strukturze Kościoła kongregacje, stąd Trzecia Sekcja może być określana potocznie jako „Kongregacja Sprawiedliwości”. Zasadniczo *Sectio tertia* obejmuje cztery podsekcje: 1) kontroluje i nadzoruje stan i aktywność trybunałów lokalnych; 2) sprawuje nadzór nad prawidłową działalnością trybunałów lokalnych; 3) rozpatruje prośby o powierzenie łaski z zakresu wymiaru sprawiedliwości; 4) w przypadku niektórych państw, po przeegzaminowaniu sentencji kościelnych orzekających nieważność małżeństwa, wydaje na prośbę zainteresowanych specjalny dekret, na mocy którego decyzja sądu kościelnego jest przekazywana kompetentnemu trybunałowi cywilnemu w celu uzyskania skutków cywilnych⁵.

Działania podejmowane przez *Sectio tertia* – jak podkreśla Ojciec Święty – mają zasadniczo swoje źródło w corocznych sprawozdaniach o działalności trybunałów lokalnych przesyłanych Sygnaturze. Koncentrują się one wokół danych, które z nich pochodzą, określają strategię wykorzystania zasobów ludzkich, a także informują o sta-

⁴ Por. JOANNES PAULUS II, *Pastor bonus*, dz. cyt., art. 121-125, s. 891-893; BENEDICTUS XVI, *Lex propria...*, dz. cyt., art. 1-122, s. 513-538. Por. także: J. KRUKOWSKI, *Komentarz do kan. 1445 KPK*, w: J. KRUKOWSKI (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego. Księga VII. Procesy*, t. 5, Poznań 2007, s. 67-71; P. MALECHA, *Lex propria Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej*, w: J. WROCEŃSKI, J. KRAJCZYŃSKI (red.) *Finis legis Christus*, t. 1, Warszawa 2009, s. 575-577; C. DE DIEGO-LORA, *Komentarz do kan. 1445 KPK*, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, Kraków 2011, s. 1087-1088.

⁵ Por. P. MALECHA, *Polski wymiar sprawiedliwości widziany przez pryzmat Sygnatury Apostolskiej*, w: T. ROZKRUT (red.), *Orzecznictwo totalne w praktyce sądowej Kościoła*, Tarnów 2010, s. 12-13.

łym wykonywaniu zadań wymiaru sprawiedliwości przez moderato-
rów sądowych. Tu Papież przywołał słowa wypowiedziane wcześniej
na kartach Adhortacji Apostolskiej *Sacramentum caritatis*⁶, w których
szczególny nacisk położył na takie kwestie jak: zapewnienie obecności
trybunałów na danym terytorium, ich duszpasterski charakter, odpo-
wiednia liczba osób przygotowanych do sprawnego działania trybu-
nału, poszanowanie prawa kanonicznego oraz poprawność i szybkość
działania.

W tym kontekście wydaje się koniecznym zwrócenie uwagi na kilka
zasadniczych problemów, które często w merytoryce wielu zagadnień
procesowych są pomijane, jednak także i one stanowią pewien hamu-
lec w pracach trybunałów niższych instancji. Chodzi tu w pierwszej
kolejności o kwalifikacje i kompetencje pracowników zatrudnianych
w sądach kościelnych. Zauważa się bowiem, iż nie zawsze tytuły na-
ukowe idą w parze z posiadaną wiedzą oraz ze zdolnościami jej aplika-
cji. Wielu prawników po uzyskaniu wymaganego przez prawo stopnia
licencjata lub doktora prawa kanonicznego jest zatrudniana w trybuna-
łach bez jakiegokolwiek praktyki sądowej. Ogromna większość z nich
z biegiem lat nabiera jednak doświadczenia, a wykonywana przez nich
funkcja sądowa stoi na wysokim poziomie merytorycznym. Zdarzają
się jednak jednostkowe przypadki, gdzie dany pracownik sądu du-
chownego popełnia wielokrotnie karygodne błędy, świadczące o jego
miernej wiedzy w zakresie prawa materialnego i procesowego, mimo
posiadanego tytułu naukowego. A przecież, prawodawca stanowczo
wymaga od pracowników trybunałów kościelnych ciągłego pogłębia-
nia znajomości prawa małżeńskiego i procesowego, szczególnie po-
przez studiowanie jurysprudencki Roty Rzymskiej⁷.

Nie ma żadnego usprawiedliwienia także wówczas, gdy analogicz-
na sytuacja ma miejsce w odniesieniu do osób, którym udzielana jest
dyspensa od tytułów akademickich. Brak wiedzy z zakresu prawa ka-
nonicznego nie może być usprawiedliwieniem dla błędnych działań
oraz utrzymywaniem pracownika sądowego „na siłę”. Z danych po-

⁶ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8; BENEDICTUS XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis*, AAS 99 (2007), nr 29, s. 128-130; BENEDICTUS XVI, *Allocutio alla Rota Romana*, 28.01.2006 r., AAS 98 (2006), s. 138.

⁷ Por. DC, art. 35 § 2-3; JOANNES PAULUS II, *Pastor bonus*, dz. cyt., art. 126, s. 892.

chodzących sprzed niespełna trzech lat wynika, iż w polskich sądach pracowało 382 sędziów, z których 128 nie posiadało wymaganego tytułu naukowego. Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do obrońców wężła małżeńskiego – zatrudnionych było 92, w tym 27 bez tytułu naukowego⁸. Wypowiedziane przez Ojca Świętego słowa *pro-vede con prudenza alla dispensa dai titoli accademici dei ministri dei tribunali, pur nella puntuale verifica della loro reale perizia nel diritto sostantivo e processuale*⁹, zobowiązują zarówno Sygnaturę do bardzo wnikliwego selekcjonowania takowych kandydatów, jak i trybunały niższych instancji do pełnej szczerości wobec Najwyższego Trybunału Stolicy Apostolskiej.

Marginalizowanym problemem personalnym w funkcjonowaniu trybunałów kościelnych są także kwestie związane z nominacją sędziów, którzy ze względu na inne obowiązki nie mogą podjąć powierzonych im przez moderatora sądu zadań lub podejmują je z wielkimi trudnościami. Na ten problem zaczyna coraz częściej zwracać uwagę Sygnatura Apostolska, wspominał o nim także kanclerz tegoż Trybunału ks. dr Paweł Malecha podczas Ogólnopolskiego Forum Sądowego w 2009 r., zaznaczając z naciskiem, iż zatrudnianie sędziego, któremu powierzono w diecezji jednocześnie kilka innych funkcji (funkcja proboszcza lub wikariusza, kapelaństwo w placówkach służby zdrowia lub grup społecznych, redakcja czasopism, praca naukowa na uniwersytecie itp.) *świadczy o nieuczciwej praktyce oraz chęci zaprezentowania się, niestety tylko na papierze*¹⁰.

W tej orbicie zagadnień koniecznym wydaje się zwrócenie uwagi także na kwestię dysproporcji pomiędzy trybunałami niższych instancji, gdy idzie o liczbę napływających do nich spraw i/lub ilości trybunałów podległych ich kompetencji drugoinstancyjnej. Nietrudno wskazać, chociażby na terenie Polski, sądy, które przyjmują rocznie kilkadziesiąt spraw, i takie, które przyjmują ich kilkaset – często przy porównywalnej liczbie pracowników sądowych. To pałacy problem, który zdaje się być marginalizowany, jednak znacząco wpływa on na czas rozpatrywania spraw sądowych, a często i na ich jakość.

⁸ Por. P. MALECHA, *Polski wymiar sprawiedliwości...*, dz. cyt., s. 16.

⁹ BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8.

¹⁰ Por. P. MALECHA, *Polski wymiar sprawiedliwości...*, dz. cyt., s. 20-21; SIGNATURAE APOSTOLICAE TRIBUNAL, Prot. n. 4620/1/05.

2. Curare ut idonei ministri iustitiae apte et tempestive in iure efformentur

Troska Sygnatury Apostolskiej o sprawność funkcjonowania trybunałów niższych instancji nie tylko wyraża się w sprawach kompetencji personalnych, ale także w ochronie prawidłowego orzecznictwa¹¹. Ponieważ trybunały niższych instancji w większości zajmują się sprawami związanymi z nieważnością małżeństw, stąd też – zdaniem Benedykta XVI – *vademecum*, które staje się podstawową pomocą w celu sprawnego realizowania tych zadań, jest wydana w 2005 r. Instrukcja *Dignitas connubii*¹².

Jak to już wyżej wspomniano, chodzi tu przede wszystkim o wysoką jakość materialną i procesową związaną z procesami o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Polega to najpierw na współdziałaniu dwóch trybunałów Stolicy Apostolskiej: Sygnatury i Roty Rzymskiej¹³, a w konsekwencji na udzielaniu konkretnych wytycznych, będących odpowiedziami na przesyłane corocznie sprawozdania. Ogromną rolę w tym zakresie – podkreśla Benedykt XVI – odgrywają coroczne przemówienia papieskie do Roty Rzymskiej oraz wyroki tegoż Trybunału, który wypracowuje wspólną linię orzecznictwa dla całego Kościoła¹⁴.

Zdaniem autora niniejszego artykułu, wydaje się, iż właściwym miejscem, dla jednych poznawania, dla drugich pogłębiania orzecznic-

¹¹ «De praeceptis tribunali dandis ad rectam iurisprudentiam tuendam vel modum procedendi iure praescriptum deinceps servandum, de translatione causae ad aliud tribunal, de suspensione executionis decisionis latae deque inspectione tribunalis in Congressu decernitur, si quidem graves irregularitates detectae fuerint». – BENEDICTUS XVI, *Lex propria...*, dz. cyt., art. 111 § 1, s. 535-536.

¹² Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8.

¹³ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8; JOANNES PAULUS II, *Pastor bonus*, dz. cyt., art. 126, s. 892.

¹⁴ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8; B. NOWAKOWSKI, *Certitudo moralis w wybranych przemówieniach papieży do Roty Rzymskiej jako aplikacja normy postępowania w sprawach trybunałów niższych instancji*, *Prawo i Kościół* 2 (2010), s. 145; B. NOWAKOWSKI, *Pseudoduszpasterskie rozwiązania w orzekaniu nieważności małżeństw zagrożeniem sprawiedliwości i prawdy. Kilka refleksji na kanwie przemówienia Benedykta XVI do Roty Rzymskiej z 29 stycznia 2010 r.*, *Annales Canonici* 6 (2010), s. 232-233; B. NOWAKOWSKI, *Współzależność etapu przygotowania i orzeczeń nieważności małżeństwa w świetle przemówienia Benedykta XVI do Trybunału Roty Rzymskiej z dnia 22 stycznia 2011 r.*, *Prawo i Kościół* 3 (2011), s. 87-88.

twa rotalnego oraz alokucji papieskich mogą stać się dobrze przygotowane sesje sądowe, odbywające się w trybunałach niższych instancji przynajmniej raz na kilka tygodni. Nie mniejsze znaczenie w formacji intelektualnej sędziów, obrońców węzła małżeńskiego, notariuszy, adwokatów odgrywają sympozja i fora sądowe. To przestrzeń, którą owocnie mogą zagospodarować biskupi diecezjalni, na których terenie działają sądy duchowne, nie tylko zachęcając, ale także wymagając od swoich pracowników sądowych udziału w takowych. Wydaje się, iż taka praktyka w dużej mierze wyeliminowałaby problemy, na które tak często zwraca uwagę Sygnatura Apostolska czyli błędne formułowanie tytułów nieważności, wady w aplikacji kan. 1682 § 2 KPK, kan. 1614 KPK, kan. 1673 n. 3-4 KPK, art. 290 § 1 DC, błędne redagowanie sentencji wyrokowej (por. art. 254 § 1 DC) czy wadliwe prośby o *commisio pontificia* lub *prorogatio competentiae*¹⁵.

3. Opus iustitiae pax

Funkcja Sygnatury Apostolskiej to nie tylko czuwanie nad działalnością trybunałów kościelnych, ale także szerokie pole zaangażowania w delikatną dziedzinę wymiaru sprawiedliwości. Najwyższy Trybunał Stolicy Apostolskiej rozpatruje bowiem także kontrowersje i spory związane z wykonywaniem administracyjnej władzy Kościoła. Odbywa się to na drodze rekursów wnoszonych do tej dykasterii przeciw aktom administracyjnym¹⁶. Analizując tą przestrzeń, Benedykt XVI położył nacisk nie tyle na samą sprawność administracyjną działania tej Sekcji, ale przede wszystkim na sposób zastosowania różnego rodzaju środków, które pozwalają unikać lub zminimalizować konieczność sporów administracyjnych. Zastosowanie narzędzi sprawiedliwości ma prowadzić do pokojowego rozwiązywania kontrowersji oraz dawać możliwość dialogu i przywracanie komunii w Kościele. W pierwszym rzędzie są to środki dalekie od tego, czym na co dzień zajmuje się Sygnatura Apostolska, a mianowicie modlitwa, miłość, przebaczenie i pokuta, rzeczywistości, które pochodzą z głębi duchowej antropo-

¹⁵ Por. P. MALECHA, *Polski wymiar sprawiedliwości...*, dz. cyt., s. 36-49.

¹⁶ Por. PAULUS VI, Konstytucja Apostolska *Regimini Ecclesiae universae*, 15.08.1967 r., AAS 59 (1967), n. 106, s. 921; KPK, kan. 1445; JOANNES PAULUS II, *Pastor bonus*, dz. cyt., art. 123, s. 891; BENEDICTUS XVI, *Lex propria...*, dz. cyt., art. 34, s. 521; BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8.

logii i jej zastosowania w relacjach międzypersonalnych. Dopiero w ostateczności – zdaniem Papieża – należy sięgać do narzędzi procesowych, a nawet w toku ich trwania winno się zawsze dawać możliwość pokojowego zakończenia sporu między pokrzywdzonym a autorem dekretu. Ogromną rolę na tej płaszczyźnie, w charakterze mediatorów, mogą odegrać osoby cieszące się powszechnym autorytetem¹⁷.

Ostatecznością jest zatem zastosowanie rozwiązania, którym jest sądowe rozstrzygnięcie kontrowersji. Nawet ten ostateczny środek ma za zadanie przywracanie sprawiedliwości, która ma prowadzić do pokoju i wzajemnej komunii między władzą kościelną a wiernymi. Bez respektowania wymogów sprawiedliwości nie ma bowiem mowy, aby Lud Boży, jakim jest Kościół, mógł urzeczywistnić się jako wspólnota miłości. Podkreślając ten głęboko teologiczny aspekt, Benedykt XVI zawierzył całą posługę Sygnatury Apostolskiej Najświętszej Maryi Pannie *Speculum iustitiae* i *Regina pacis* wyprasząc światło Ducha Świętego dla wszystkich pracowników oraz udzielił apostołskiego błogosławieństwa¹⁸.

Zakończenie

W apelu papieża Benedykta XVI o „szybko i sprawnie” działające trybunały ogniskuje się wiele złożonych kwestii, zależnych od płaszczyzny postrzegania spraw trafiających na wokandy sądów kościelnych. Wierni je wnoszący najczęściej pod pojęciem „szybko i sprawnie” nie tylko rozumieją pewną przestrzeń czasową, ale także zaspokojenie swoich często subiektywnych żądań. Ma to miejsce szczególnie w procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Sędziowie, obrońcy węzła małżeńskiego, notariusze słowa „szybko i sprawnie” rozumieją w znaczeniu obiektywnego osądu o rzeczywistości sakramentalnej, która jest poddawana sądowemu procesowi weryfikacji *constat de nullitate* lub *non constat de nullitate*, a tym samym określająca stronom i Kościołowi możliwości i granice duszpasterskiej posługi. Sygnatura Apostolska w określeniu *nel modo più celere e sicuro* rozumie wysokie kwalifikacje pracowników sądowych oraz precyzyjne i sumienne stosowanie przez nich norm prawnych.

¹⁷ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8; KPK, kan. 1733 § 1.

¹⁸ Por. BENEDICTUS XVI, *Il discorso del Papa ai membri del Supremo Tribunale...*, dz. cyt., s. 8.

Słowa wypowiedziane przez Ojca Świętego oraz wysiłki Sygnatury Apostolskiej mogą jednak tylko na tyle udoskonalić wymiar sprawiedliwości, na ile wszyscy, bez wyjątku, pracownicy sądu będą chcieli wspólnie współpracować. W wielu przypadkach dobrej woli nie brakuje, co jest coraz bardziej widoczne. Stąd można mieć nadzieję, że osoby wykonujące swoją funkcję sądowniczą będą wykonywały ją coraz lepiej (autor niniejszego artykułu w pierwszej kolejności te słowa odnosi do siebie). Decyzje zaś będą zawsze oparte na prawdzie, która w każdym procesie kościelnym, od początku do końca, jest fundamentem, matką i prawem sprawiedliwości. Sprawiedliwość bowiem, która nie odzwierciedla prawdy, nie jest sprawiedliwością¹⁹.

Competente e celeri tribunali ecclesiastici. Realtà o pio desiderio? Possibilità, prospettive e necessità dei cambiamenti dopo il discorso del papa Benedetto XVI alla plenaria del Supremo Tribunale della Segnatura Apostolica del 2011

Il 4 febbraio 2011 Benedetto XVI, in occasione della prima plenaria organizzata dalla Segnatura Apostolica dopo la promulgazione della *Lex propria* (21 gennaio 2008) ha ricevuto nell'udienza i membri sudetto dicasterio. Nel suo discorso il Papa ha richiamato l'attenzione di preparazione della legge, che si avvertì l'esigenza di un incontro periodico da dedicare alla promozione di una retta amministrazione della giustizia nel corpo Ecclesiale. Si tratta di un lavoro faticoso, destinato a ricostruire giuste e ordinate relazioni tra i fedeli e tra loro e l'autorità ecclesiastica. La giustizia che la Chiesa presegue – ha sottolineato il Pontefice – può essere considerata esigenza minima e insieme aspettativa di carità.

¹⁹ Por. P. MALECHA, *Polski wymiar sprawiedliwości...*, dz. cyt., s. 49; JOANNES PAULUS II, *Allocutiones*, 04.02.1980 r., AAS 72 (1980), s. 173.